

Transylvania: Kadın Severse Aşkın Krokisini Çizer Kalbine



Transylvania (2006), sevdiği adamın peşinden Romanya'nın Transylvania eyaletine giden Zingarina'nın yolculuk serüvenini odağına alıyor. Orta Çağ'dan kalma kiliselerin, gotik mimariye özgü yapı formlarının sırtını Karpat Dağları'nın heybetine yasladığı görüntüler üzerine kuruluyor filmin atmosferi. Çingene filmlerinin ikonik rejisörü Tony Gatlif, Milan'ı bulma umuduyla yola çıkan Zingarina'nın tutkulu aşkını, 1989 devrimi sonrası devrilen Çavuşesku diktasının geride bıraktığı sefaletin izleriyle birlikte yansıtıyor beyaz perdeye. Gatlif, hayalet kasabaya dönmüş Transylvania'nın bozuk, çamurlu yollarının vaziyetini, Tchangelo'nun altın, gümüş, avize, müzik enstrümanları türünden envaiçeşit nesneyi kapı kapı dolaşarak toplayışını dokümanter eskizlerle bezeli bir görsel defterin sayfalarına karalıyor.

Filmin giriş jeneriğinde Tony Gatlif'in müzikalitesinin mahsulü olan ezgiler esrik deneyimler yaşatıyor seyirciye. Zingarina ve arkadaşlarının köyün yaşlılarına Agustinlerin adresini sordukları sahnede Zingarina'nın duvarda asılı hâkî yeşili monta sarılarak Milan'ın teninin kokusunu arıyor gibidir. Bu anlarda hazzın kuytularına varana dek hissedilen aşkın kederi sarıp sarmalıyor Zingarina'yı.

Transylvania yöresine özgü folklorik stillerin enerjik ritimleri, coşkulu hareketlerle hayatın anlamla bağını kopardığı boşluk anlarını törpülüyor Romanya halkları. Hayata gözlerini açan her Romanyalıyla bir ezgi de doğuyor muhakkak. Çingene toplumunun çimentosu olan müzik ve dans, Tony Gatlif filmlerinin vazgeçilmez bileşenlerinden biri oluyor hep. Hakeza müzisyenlerin "Transylvania'da hepimiz bir aileyiz./ Biraz Roman, biraz Çigan , biraz Macar." lafzı halkların güçlü birlikteliğinin altını kalın çizgilerle çiziyor.

Yol ve arayış üzerine kurulu olay örgüsüyle **Transylvania**, Zingarina'nın deli divane aşkı arayışı, dans ve içki müptelası Tchangelo'nun altın arayışıyla kesişerek her ikisini de bir araya getiriyor hayatlarının bir

dönemecinde. Zingarina, dövmeli bedeniyle aynaya bakarken karnına çizdiği cenin, gebe olduğunu açık ediyor. Filmin sonraki sekansında Milan'ı piyano çalarken görünce tutkulu bir biçimde Milan'la sarmaş dolaş olduğu görüntünün hemen ardından gelen sekansta Milan'ın "Neden bu şekilde geldin?/ Burası sana göre bir yer değil./ Seni sevmiyorum, senden kaçmak için buraya geldim." deyişini kabullenemeyen Zingarina, kendini pagan festivalinin coşkusuna bırakıyor. Yüzleri gülen insan kalabalığına karşın Zingarina'nın çılgık çılgığa bir halde, gözyaşlarına boğularak kalabalıktan sıyrılmaya çalıştığı sekansta kurgulanan tezat dramatik etkinin dozunu arttırıyor.

Sokakta dans eden çiftleri gördüğümüz sekanslarda Marine ve Luminitsa'nın canhıraş vaziyette Zingarina'yı arayışları bir tavernada son buluyor. Zingarina, "Kalpler kırılacağına kadehler kırılın" mottosunda hayat bulan sirtaki dans figürlerine gizlediği aşk acısını tabakları tuz buz ederek dindirmek istiyor. Sonraki sahnede Zingarina'nın örselenen ruhunu yaralayan anları unutmak pahasına kemancının ezgileri eşliğinde duvardan duvara kayıp gidişi, Kieslowski'nin **Üç Renk- Mavi**'de (1993) Julie'nin duvara sürterek yaşadıklarını unutma çabasına paralel duyguların dünyasına taşıyor bizi.

Tren istasyonunda tesadüfen rastlaştığı Tchangelo, "Onu hayatımdan çok seviyorum." diyen Zingarina'nın tutsak kalbinin acısına tanık oluyor. Tchangelo'nun yakınlık kurma isteğine karşı duruyor ve ormanlık alanda koşuyor doludizgin. Tchangelo'nun peşinde koştuğu ormanda yapraklar arasında uzanmış Zingarina'nın "Kalbim acıyor./ Hayır./ Yeter!" isyanına mukabil "Kendi hayatınla oynuyorsun." demesi üzerine baygınlık geçiren Zingarina'yı kucaklıyor. Böylelikle bir sevdanın yol ayrımında kesiliyor hayatları.

Aşk acısıyla paramparça olan kalbinin sızısına şifa olur diye kilise papazının Tanrı'ya el açtığı dualar ve başından aşağı döktüğü sütle Zingarina, günahattan arınma ritüelinin spiritüel tesiri altına giriyor. Kiliseden çıkan kadın, Tchangelo'dan paltosunu istiyor o da çıkarıp uzatıyor. Ritüel sonrası kapıda başına taktığı eşarp, sırtına giydiği palto ve yöresel kıyafetlerle Zingarina, Çingenelerin dünyasına içkin antropolojik kültürün nişanelerini üzerinde taşıyarak aidiyet bağlarının ilk ilmeğini atıyor. Tchangelo'nun halktan topladığı koleksiyon parçalarını sattığı adamın "Bu Çingene'yle dolaşırsan bir gün soyulursun" ikazı Çingenelerin yer yuvarlağının her karış toprağında ruhunu kurtaramadıkları melaneti sembolize ediyor.

Bir başka sahnede arabayla yolda ilerlerken bisiklet süren yaşlı adamı görüyorlar, Zingarina arabayı durdurmasını söylüyor Tchangelo'ya. Araba duruyor lakin bisiklet dolu bagaja sığmıyor. Zingarina bir çözüm üretiyor hemen. Kendisi bisiklete biniyor, yaşlı adamı da arabaya bindirip yola devam ediyorlar. Zingarina'nın bisikletin üstünde avaz avaz bağırarak söylediği "Yoldaşlar ileri!/ Kızıl bayrağımız sınırları aşıyor./ Çok yaşa sosyalizm ve özgürlük" marşı bir yönüyle kolektif hafızaya kazılı acı bir tecrübeyi çağrıştırırsa da komünizm hayaletini geri çağırıyor yeryüzüne. Yaşlı adamın özgür ruhlu bir kadın imajı çizen Zingarina'ya "75 yaşındayım./ Hiç bisiklet süren Çingene görmedim." dediği sekansla bilahare mola verdikleri esnada Tchangelo'nun içi pamuk dolu bez torbayı göz hizasında Zingarina'ya karşı tutarak vurmasını istediği sekansta yine yaşlı adamın "75 yaşındayım./ Hiç, bir kadının erkek gibi dövüşüğünü görmedim." sözünün birleştiği kompozit kareler, Zingarina'nın ipe sapa gelmez kadınlık hallerinin eril düşünüşün dar ufkuna sığmayıp taşıdığını gösteriyor. Sağ yumruk, sol yumruk derken darmadağın olan bez torbanın içindeki mahpus pamuklar tıpkı Zingarina gibi özgürlüğe kanat çırpıyor.

Yolda doğum sancılarıyla kıvranan Zingarina'nın imdadına atlı kızaklarla karları aşan kadınlar yetişiyor. Onların gayreti sayesinde bebek sağ salim dünyaya geliyor. Sonrasında karlı bir topoğrafyanın kadraya girdiği geniş planda Tchangelo yanına aldığı müzisyenlerin ezgilerine ayak uydurarak dans ediyor. Herkese bir kasa dolusu birayı ismarladıktan sonra çakırkeyif halde suretini şalla kapatarak şişeleri kafasında patlatıyor. Müzisyenlerden biri "Müzik hayat içindir./ Kendini paralaman için değil." dese de Tchangelo kendi benliğine dönüşün parodisini sergiliyor, Benliğine mihlanmış imgeyi yıkarak kendini yeniden var ediyor her şişe darbesinde.

İçki servis eden barmaidden enstrüman çalan kinetik ayı heykelini satın alıyor. Zingarina'nın kaldığı evin yolunu tutuyor. İki yaşlı kadının böğrüne dayadığı büyük kemanlarla davul vuruşunu andıran ritimler tuttuğunu gören Tchangalo "Kadın hamile, kesin bu gümbürtüyü" diyor ve filmin sonunda Zingarina göğsünde uyuyan bebeğiyle uzandığı yatakta gamzelerine konan tebessümle Tchangalo'ya imalı bakışlar fırlatıyor.



Yazı biterken 1970'lerin punk kültürünün bohem, iflah olmaz serseri hallerine ve anarşist ruhuna sahip Birol Ünel, birçok yapımda olduğu gibi Tony Gatlif'in kamerasına baktığı kederli bakışları, karizmatik tavırları ve esrarengiz aurasıyla sinema tarihinin unutulmazları arasına giriyor. Ruhuna yakıştıramayıp hayata savurduğu okkale küfürleriye her daim baki kalacak.

Ümit Gündoğdu, "Transylvania: Kadın Severse Aşkın Krokisini Çizer Kalbine"

<https://www.fikirtepedya.com/sinema/transylvania-kadin-severse-askin-krokisini-cizer-kalbine/>

(Yayın Tarihi: 6 Temmuz 2024).